

<http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CCP-CJ/institutes-UNAFEI.html>

18. Non-Governmental Organizations and Academic Institutions. [Electronic source] // - Access Mode: <http://www.summit-americas.org/ngolist2.htm>

19. La Strada International - European Network Against Trafficking in Human Beings. [Electronic source] // Access Mode: <http://lastradainternational.org/?main=home>

20. Amnesty International [Electronic source] // Access Mode: <http://www.amnesty.org/>

21. Save the Children [Electronic source] // Access Mode: http://www.savethechildren.org/site/c.8rKLIXM-GIpl4E/b.6115947/k.8D6E/Official_Site.htm

22. Gerstenfeld M. More Than 100 UN Soldiers From Sri Lanka Were Deported Under Charges Of Sexual Abuse Of Underage Girls: What About UN Crimes? [Electronic source] / Manfred Gerstenfeld // Colombo Telegraph May 3, 2012. - Access mode: <http://www.colombotelegraph.com/index.php/more-than-100-un-soldiers-from-sri-lanka-were-deported-under-charges-of-sexual-abuse-of-underage-girls-what-about-un-crimes/>

23. Picarelli J.T. The Need for a Comprehensive Training Program / John T. Picarelli // International Conference: Trafficking, Slavery and Peacekeeping. May 9-10, 2002:

A Conference Report - Turin, Italy, 2002, - P. 8-41.

24. The Shame of War: Sexual Violence against women and Girls in Conflict / [J. Ward, Ch. Horwood, C. McEvoy et al.]. - Nairobi: UNON, 2007. - 138 p.

25. Criminal accountability of United Nations officials and experts on mission [Electronic source] // General Assembly of the United Nations Sixty-fourth session. United Nations, Department of Public Information. - 2007. - Agenda item 78. - 3 p. - Access mode: <http://www.un.org/en/ga/sixth/64/CrimAcc.shtml>

26. Fletcher, B. Formation of UNMIK Anti-Prostitution Unit [Electronic source] / Barry Fletcher // Press Release. 29 October, 2000. UNMIK Police Press Office. UNMIK Police MHQ. - Access mode: <http://www.unmikonline.org/civpol/archive/pr251002.htm>

27. The NGO Handbook [Electronic source] // The U.S. Department of State. 26 October 2012. - Access mode: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/publication/2012/09/20120907135600.html#axzz2XhiuOQu>

Пядишев В.Г.

*Кандидат технічних наук,
доцент ОДУВС*

Надійшла до редакції: 13.06.2013

УДК 343.9

ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ВІЯВЛЕННЯ ЛАТЕНТНИХ ЗЛОЧИНІВ

Храмов С. М.

Останнім часом правоохоронні органи Білорусі добилися помітних результатів у своїй діяльності. За даними Генеральної прокуратури Республіки Білорусь, “загальна кількість зареєстрованих злочинів у першому півріччі 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року скоротилося з 52272 до 47344, або на 9,4%...”. Зниження відмічене в усіх областях республіки. Рівень злочинності з розрахунку на 10 тис. населення склав 50,02 (у минулому році - 55,18)” [1]. Проте офіційна статистика не враховує дані про латентні злочини. Тому звичайні громадяни й правоохоронні органи вкрай зацікавлені в тому, щоб звести їх кількість до мінімуму.

Встановлення реальних показників фактичної криміногенної ситуації в країні потрібне для відновлення соціальної справедливості, захисту прав потерпілих, оптимізації витрат на боротьбу зі злочинністю. Найбільш повному й своєчасному виявленню латентних злочинів можуть сприяти додаткові засоби, які не досить активно використовуються нині. Зокрема, одним з таких засобів є віктимологічний моніторинг населення. Ця обставина зумовила вибір мети цієї статті - розгляд можливостей віктимологічного моніторингу як засобу виявлення латентних злочинів.

Починаючи з другої половини ХХ-го сторіччя, кримінологічна наука стала на системній основі звертатися до проблем жертв злочинних посягань. Поступово сформувався новий науковий напрям у кримінології - “віктимологія” (від лат. *victimae* - жертва і греч. *logos* - поняття, вчення) - вчення про жертви злочинів. Це самостійна багатогалузева юридична наука.

Згідно з ч. 1 ст. 49 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Білорусь “потерпілим визнається фізична особа, якій передбаченим кримінальним законом суспільно небезпечним діянням заподіяна фізична,

майнова або моральна шкода й відносно якого орган, що проводить кримінальний процес, виніс постанову про визнання його потерпілим” [2]. Згідно з офіційними статистичними даними, у Республіці Білорусь щорічно вчиняється більше 100 000 злочинів. Більшість з них зазіхають на права й законні інтереси фізичних осіб, які не зі своєї волі стають потерпілими. У зв'язку з цим, віктимологічний напрям кримінології є особливо актуальним.

Проте не всі особи, стосовно яких були вчинені злочинні посягання, звертаються до правоохоронних органів. У разі приховання злочину від обліку процесуальні підстави для визнання особи потерпілим відсутні. Тому виникнення віктимології було своєчасним і для вдосконалення заходів боротьби з латентною злочинністю. За оцінками експертів, передбачуваний рівень латентної злочинності може в декілька разів перевищувати показники зареєстрованої злочинності, відображені в офіційній статистиці. Наприклад, В.Г. Волчек, П.А. Кабанов, О.С. Капинус, М.Г. Фролов незалежно один від одного дійшли висновку про те, що співвідношення зареєстрованих і латентних злочинів складає приблизно 1:3.

У рамках віктимології поступово розробляється понятійний апарат. Так, термін “віктимізація” означає процес перетворення особи на жертву злочину, а також результат цього процесу, як в одиничному, так і в масовому порядку. При цьому віктимізація може включати ряд послідовних етапів. У кримінології виділяють первинну віктимізацію, етап реакції потерпілого на вчинений злочин і подальший етап. На третьому етапі потерпілий може звернутися до правоохоронних органів за допомогою або з якихось причин приховати вчинений відносно себе злочин. Можна виділити ще один, четвертий етап, який зустрічається на практиці. Це етап повторної віктимізації.

Під “віктимністю” розуміється підвищена схильність

© С.М. Храмов, 2013

особи стати жертвою злочинного діяння.

Віктимологічний моніторинг населення передбачає проведення опитувань осіб, які постраждали від протиправних посягань. Аналіз результатів проведених опитувань дозволяє не лише виявити латентні злочини, а й застосовувати конкретні профілактичні заходи з протидії злочинним проявам у перспективі.

У суспільстві існує думка про те, що ризик стати жертвою злочину досить великий. Опитування населення показали, що "більше п'ятої частини респондентів були в минулому жертвами різних категорій злочинів, причому деякі з них виявилися такими два й більше разів" [3].

Спеціальних нормативно-правових актів, що детально регламентують проведення віктимологічного моніторингу населення, немає. Але питанням забезпечення прав потерпілих приділяється особлива увага як на міжнародному, так і на національному рівнях. У статті 12 керівних принципів в області попередження й кримінального правосуддя в контексті розвитку й нового міжнародного економічного порядку, прийнятих у 1985 році на VII Конгресі ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками, вказано: "...прийняти необхідні законодавчі та інші заходи в цілях забезпечення жертв злочинів ефективними засобами правового захисту..." [4].

У 1990 році на 68-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї були прийняті керівні принципи Організації Об'єднаних Націй для попередження злочинності серед неповнолітніх (Ер-рядські керівні принципи) [5]. У пункті "h" ст. 9 Ер-рядських керівних принципів звернена увага на "програми компенсації і допомоги потерпілим" [5]. Реалізація таких програм неможлива без попереднього віктимологічного моніторингу.

Перераховані положення є загальновизнаними принципами міжнародного права, дія яких визнається Республікою Білорусь [6]. У загальному вигляді вони закріплені в Конституції Республіки Білорусь. Згідно зі ст. 21 Конституції Республіки Білорусь 1994 року "забезпечення прав і свобод громадян Республіки Білорусь є вищою метою держави" [7].

У розвиток конституційних положень Законом Республіки Білорусь від 17 липня 2007 р. № 263-З "Про органи внутрішніх справ Республіки Білорусь" до основних завдань ОВС віднесені, зокрема, "захист життя, здоров'я, честі, гідності, прав, свобод і законних інтересів громадян Республіки Білорусь, іноземних громадян і осіб без громадянства" [8].

У багатьох зарубіжних країнах віктимологічний моніторинг широко використовується як один з методів виявлення латентних злочинів. Його проводять спеціальні організації, що спеціалізуються на подібного роду дослідженнях. Так, у Новій Зеландії тривалий час функціонує на постійній основі благодійна громадська організація Age Concern. У Великобританії цими ж питаннями займається благодійна організація Action on Elder Abuse. Особлива увага при проведенні соціологічних опитувань приділяється найбільш віктимній групі населення - особам літнього віку. Вони першими стають об'єктами віктимологічного моніторингу. Результати опитувань дають підстави для серйозних роздумів. Наприклад, при інтерв'юванні жителів Іспанії старше 75 років було встановлено, що "від 25,8 до 32,8 % з них піддаються жорстокому поводженню" [9, 53].

Окрім виявлення латентних злочинів, на основі отриманих даних правоохоронними органами розробляються

заходи профілактичного характеру. У кримінології навіть з'явився спеціальний термін - "віктимологічна профілактика", під якою розуміється "система запобіжних заходів, спрямованих на забезпечення особистості й майнової безпеки потенційних жертв злочинів за рахунок формування, активізації й використання їх інтелектуальних і фізичних здібностей, а також матеріальних, фінансових, технічних можливостей протистояти злочинцям" [10, 8].

Цей метод виявлення латентних злочинів застосовується й у країнах СНД. Загальною закономірністю є те, що по мірі зростання ступеня тяжкості злочину віктимізація населення проявляється все рідше.

Віктимологічний моніторинг, проведений ВНДИ МВС Російської Федерації, показав, що "потерпілі не бажають заявляти про те, що сталося через низку обставин. Найпоширеніша з них - невіра в здатність правоохоронних органів знайти винних і компенсувати збиток (54 % опитаних) і небажання брати участь у зтяжньому кримінальному процесі (26 %)" [11, 1].

На заході, окрім анкетування й віктимологічного моніторингу, отримав певне поширення метод опитування правопорушників. У нашій республіці в рамках соціологічних досліджень латентної злочинності цей метод практично не застосовується, що є упущенням. Цей метод заснований на припущенні, що респонденти добровільно повідомлять про протиправні діяння, здійснені ними в минулому. Потім отримані дані зіставляються з наявними офіційними даними про зареєстровану злочинність. У результаті можуть бути виявлені раніше приховані злочини. До речі, у США метод опитування правопорушників (їх своєрідні самозвіти) - третій за значимістю метод отримання даних про злочинність [12, 117-122].

У Республіці Білорусь проведення віктимологічного моніторингу було спеціально передбачене в Концепції статусу жертви злочину й попередження віктимізації населення від тяжких насильницьких злочинів, розробленої в Науково-дослідному інституті проблем кримінології, криміналістики й судової експертизи Міністерства юстиції Республіки Білорусь у 1996 - 2000 роках. Текст Концепції пройшов рецензування на кафедрі кримінального права Білоруського державного університету та в прокуратурі Республіки Білорусь.

20.01.2006 року Радою Міністрів Республіки Білорусь було прийнято постанову № 74 "Про Концепцію захисту жертв злочинної діяльності" (далі - Концепція) [13].

Прийняття цієї Концепції "зумовлене негативними тенденціями в розвитку злочинності й органічно пов'язаною з нею кримінальною віктимізацією населення в період переходу країни до ринкових відносин, а також необхідністю протиставити їм комплекс системних заходів по захисту жертв злочинної діяльності" [13]. Одним з основних організаційних заходів по реалізації цієї Концепції є "регулярне здійснення обліку й моніторингу рівня впливу наслідків злочинної діяльності, що складається, на населення в країні і її регіонах, проведення періодичних опитувань населення в цілях виявлення справжніх масштабів впливу наслідків злочинної діяльності на населення й оцінки діяльності органів, що проводять кримінальний процес, з попередження злочинності та такого впливу" [13].

До вересня 2012 року при проведенні віктимологічного моніторингу співробітники МВС керувалися Інструкцією про порядок організації вивчення громадської думки про роботу ОВС Республіки Білорусь, затверджену Постановою Міністерства внутрішніх справ Республіки

Білорусь від 12.05.2008 № 143. Проте з прийняттям 10.09.2012 р. Постанови Міністерства внутрішніх справ Республіки Білорусь № 325 [14] ця Інструкція втратила силу. Тому питання про розробку правового й методичного забезпечення віктимологічного моніторингу населення залишається відкритим. Також потрібне відповідне нормативно-правове регулювання профілактики віктимізації населення, особливо літніх людей. Уточнення потребують напрямки й методи такої роботи, а також органи, відповідальні за її здійснення. Важливим аспектом цієї роботи є етична сторона проблеми. Неприпустимо, щоб жертва злочину, у разі її виявлення, була піддана жорсткій критиці. У цьому разі йдеться про повторну або додаткову віктимізацію. Її причиною може стати можливе бюрократичне відношення до потерпілого з боку співробітників правоохоронних органів. До такого ж ефекту можуть привести необдумані висловлювання з боку медичних працівників, до яких звертається жертва. Усе це тільки посилює страждання, викликані вчиненням злочином. У західній віктимології прижився термін “звинувачення жертви”, що характеризує саме таку ситуацію. Крайньою реакцією на повторну віктимізацію може стати емоційне або усвідомлене рішення жертви про усунення від участі в кримінальному судочинстві. У результаті реалізація принципу невідворотності відповідальності виявляється під загрозою.

Проведення віктимологічного моніторингу за чинним законодавством є прерогативою правоохоронних органів Республіки Білорусь. Нині в штабі МВС успішно функціонує відділ моніторингу, співробітники якого на професійній основі займаються організацією збору інформації, що має значення для кримінології. За інформацією начальника управління інформації і громадських зв'язків МВС Білорусі К. Шалькевича, згідно з соціологічними дослідженнями, “більше 60 % респондентів, як правило, взагалі не зіткнулися з роботою міліції” [15]. Серед цього контингенту слід виявляти осіб, які потерпіли від протиправних діянь, але через різні причини й обставини не заявили про це в правоохоронні органи.

Враховуючи, що істотний вплив на розвиток суспільства робить Інтернет, при організації й проведенні віктимологічних моніторингів населення необхідно використовувати широкі можливості глобальної мережі. Такий досвід вже є. Наприклад, на офіційному сайті МВС Республіки Білорусь у глобальній мережі Інтернет є сторінка інтерактивних опитувань. На питання: “Якщо Ви стали свідком злочину, чи звернетесь Ви в міліцію?” - 69,41 % зі 716 осіб, які брали участь в інтерактивному опитуванні, відповіли позитивно.

Інші в такій ситуації взагалі не звертатимуться в міліцію (21,23 %) або спробують розібратися самі 9,36 %.

Всього в опитуванні брало участь 1052 респондента.

Можливістю проведення інтерактивного опитування скористався й автор статті, відкривши відповідний розділ на своєму персональному сайті <http://latence.narod.ru/>, присвяченому проблемам латентної злочинності. У період з вересня по грудень 2009 року відвідувачам сайту пропонувалося вибрати варіанти відповіді на питання: “У чому Ви бачите причини латентної злочинності?”

В опитуванні взяли участь 63 респонденти.

Всього було запропоновано п'ять варіантів відповідей. Розподілилися відповіді таким чином:

- 1) низький рівень правосвідомості громадян - 3,1 %.
- 2) недоліки в роботі правоохоронних органів - 14,2 %.
- 3) скептичне відношення потерпілих до можливості

розкриття злочину - 23,8 %.

4) боязнь потерпілих (очевидців) розправи з боку кримінальних елементів - 28,5 %.

5) небажання звертатися до правоохоронних органів через наявну процедуру з'ясування особи й обставин того, що сталося - 30,1 %.

Самі співробітники міліції при проведенні опитувань населення використовують спеціально розроблені анкети. Анкетування населення здійснюється співробітниками ОВС із залученням добровільних помічників з числа громадян, які проживають на території проведення опитування, а також представників громадських організацій.

До вивчення громадської думки можуть також притягуватися на договірній основі організації, що здійснюють діяльність у сфері соціологічних досліджень. При цьому позитивною практикою є використання можливостей ЗМІ.

При вивченні громадської думки в масштабі республіки й окремих областей 30 відсотків респондентів повинні складати жителі сільської місцевості.

Перелік питань по вивченню громадської думки населення про роботу ОВС визначається штабом МВС Республіки Білорусь (далі - штаб МВС) з урахуванням завдань і цілей заходу, що проводиться. Організація й проведення роботи по вивченню громадської думки про роботу ОВД також покладаються на штаб МВС. Крім того, ці функції покладені на головне управління кадрів МВС Республіки Білорусь, управління інформації й громадських зв'язків МВС Республіки Білорусь і установу освіти “Академія Міністерства внутрішніх справ Республіки Білорусь”, а також відповідні підрозділи ГУВС, УВС, УВСТ.

Перед початком вивчення громадської думки визначається територія, терміни проведення анкетування (опитування) громадян і підготовки доповідної записки про результати вивчення громадської думки, а також встановлюється кількість співробітників ОВС, які залучаються для реалізації заходу, що проводиться.

Вивчення громадської думки може проводитися в окремій області або декількох областях одночасно, місті Мінську, районному центрі, а також у масштабах республіки. Періодичність проведення вивчення громадської думки - не рідше двох раз на рік, що дозволяє виявляти актуальні проблеми населення у сфері правопорядку, без знання яких неможливо оптимізувати боротьбу з латентною злочинністю. Заходи по вивченню громадської думки проводяться за рахунок коштів, що виділяються на фінансування ОВС.

На жаль, результати опитувань населення, що регулярно проводяться ОВС, не завжди є надбанням самого населення. Це суперечить принципам гласності й об'єктивності в оцінці роботи органів внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ Республіки Білорусь. Було б доцільним передбачити обов'язковість публікації в ЗМІ результатів вивчення громадської думки, проведених за ініціативою МВС.

Отже, відсутність точної інформації про фактичні масштаби злочинності, включаючи приховану (латентну) її частину, є істотною перешкодою протидії злочинним проявам у суспільстві.

Для підвищення ефективності боротьби з латентною злочинністю потрібно розробляти й впроваджувати в правоохоронну практику нові методики виявлення прихованих злочинів. Однією з таких перспективних методик є віктимологічний моніторинг населення.

Проведення віктимологічного моніторингу населення спрямоване на виявлення жертв злочинів і сприяє отри-

манню об'єктивної картини як віктимізації населення, так і рівня стану латентної злочинності.

Враховуючи, що істотний вплив на розвиток суспільства робить Інтернет, при організації й проведенні віктимологічних моніторингів населення необхідно використовувати широкі можливості глобальної комп'ютерної мережі.

Віктимологічні моніторинги й опитування населення сприяють виявленню дії наслідків злочинної діяльності й визначенню істинних масштабів самої злочинності.

У процесі віктимологічного моніторингу виявляється наступна закономірність - по мірі зростання ступеня тяжкості злочину віктимізація населення проявляється все рідше. При цьому сама віктимізація є кінцевим результатом процесу перетворення фізичної особи в жертву злочинного посягання.

Необхідність протидії злочинності вимагає, щоб об'єктом профілактики з боку правоохоронних органів були не лише особи, схильні до вчинення злочинів, а й потенційні жертви протиправних діянь.

Заходи попередження віктимізації повинні носити індивідуальний, спеціально-кримінологічний і загальносоціальний характер. Результатом віктимологічної профілактики повинен стати процес девіктимізації населення й усунення негативних наслідків вчинених суспільно небезпечних діянь.

Активнішому попередженню дії наслідків злочинної діяльності на населення сприятиме реалізація основних положень Концепції захисту жертв злочинної діяльності.

Література

1. Пресс-релиз: Генеральная прокуратура Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Минск, 2013. – Режим доступа: <http://www.interfax.by/news/belarus/134278>. – Дата доступа: 27.11.2013.

2. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 24 июня 1999 г.: одобр. Советом Респ. 30 июня 1999 г.: текст Кодекса по состоянию на 27 ноября 2013 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – Минск, 2013.

3. О концепции защиты жертв преступной деятельности: постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 20 янв. 2006 г., № 74 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. - 2006. - № 19. - 5/17152.

4. Руководящие принципы в области предупреждения преступности и уголовного правосудия в контексте развития и нового международного экономического порядка (приложение к Миланскому плану действий, принятому на седьмом Конгрессе ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями, Милан (Италия), 26 августа – 6 сентября 1985 г.) // Консультант Плюс: Версия Проф. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – М., 2013.

5. Руководящие принципы Организации Объединенных Наций для предупреждения преступности среди

несовершеннолетних (Эр-Риядские руководящие принципы) (Приняты 14.12.1990 Резолюцией 45/112 на 68-ом пленарном заседании Генеральной Ассамблеи ООН) // Консультант Плюс: Версия Проф. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – М., 2013.

6. О международных договорах Республики Беларусь: Закон Респ. Беларусь, 23 июля 2008 г. № 421-3 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – Минск, 2013.

7. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.) // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – Минск, 2013.

8. Об органах внутренних дел Республики Беларусь: Закон Респ. Беларусь, 17 июля 2007 г. № 263-3 (с изменениями и дополнениями) // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр". – Минск, 2013.

9. Горфан Я.Ю. К проблеме виктимизации пожилых людей: обзор зарубежных исследований / Я.Ю. Горфан // Современная зарубежная психология. – 2013. – № 1. – С. 51-59.

10. Щербакова Л.Ю. Виктимологический аспект преступности: современная теория и практика: автореф. ... дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Л.Ю. Щербакова. – СПб.: Санкт-Петербург. ун-т, 2005. – 22 с.

11. Гришин А. Латентная преступность порождает беспредел / А. Гришин // Сегодня. – 1996. – 8 мая. – С. 1.

12. Шелли Д.Ф. Криминология / Д.Ф. Шелли [и др.]; под ред. Д.Ф. Шелли; пер. с англ. - СПб.: Питер: Питер принт, 2003. - С. 117. - 860 с.

13. О концепции защиты жертв преступной деятельности: постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 20 янв. 2006 г. № 74 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. - 2006. – № 19. – 5/17152.

14. О признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства внутренних дел Республики Беларусь и структурного элемента постановления Министерства внутренних дел Республики Беларусь: постановление Министерства Внутренних Дел Респ. Беларусь от 10 сент. 2012 г. № 325 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. – 2004. – № 69. – 5/14142.

15. Шалькевич К. Мнение о милиции большинства граждан сформировано на основе косвенной информации. - [Электронный ресурс]: <http://naviny.by/pda/material/?type=news&id=427473>. – Дата доступа: 31.10.2013

*Храмов С. М.
кандидат юридических наук,
доцент кафедры криминально-правовых дисциплин,
Брестского государственного
университета имени А.С. Пушкина
Надійшла до редакції: 02.06.2013*

УДК 343.346

ГЕНЕЗИС КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОШКОДЖЕННЯ ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ ТА ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Чеплан О. В.

Весь комплекс заходів по боротьбі зі злочинністю, а саме зі злочинами у сфері безпеки руху й експлуатації
© О.В. Чеплан, 2013

транспорту здійснюється по двох стратегічних напрямках: удосконалення правової бази підвищення безпеки дорож-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**